

суперечливими, і перебували під тиском як об'єктивних так і суб'єктивних причин.

Павло Скоропадський хотів, щоб українська мова, культура і сама Україна, як країна існувала. Він хотів впроваджувати українську мову у суспільство, але в нього була одна помилка – він не зміг відділитися від Російської імперії і зробити Україну незалежною. Тому напевно українську мову ще так довго принижували, скажемо так. П. Скоропадський напевно вважав, що Україна – це частина Росії, але такого ніколи не було і не буде. Гетьман спокійно казав, що любить російську мову, коли наш народ так хотів свободу української мови. Він вважав, що українська мова, культура й російська повинні існувати разом, але це неправильно, бо український народ завжди хотів, хоче і буде хотіти бути незалежним.

Література:

1. Винниченко В. Відродження нації (Історія української революції: mareць 1917 р. — грудень 1919 р.). Книга Роду, 2008.
2. Литвин В.М., Мордвінцев В.М., Слюсаренко А.Г. Історія України. К., 2002.
3. Музичко О.Є. Ставлення російської інтелігенції Одеси до проблеми розвитку української мови у 1917-1919 роках // Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри. Одеса, 2007. С. 278-284.
4. Павло Скоропадський. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918. К., Філадельфія. 1995.
5. Реєнт О. Павло Скоропадський. К., 2003.
6. Фігурний Ю. С. Державотворча та етнонацієтворча діяльність українського гетьмана Павла Скоропадського в українознавчому вимірі. К., НДІУ. 2008. 128 с.
7. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції 1917–1920 рр. Відень, 1921. Т. 3.

Даниленко Анастасія Вікторівна

бакалавр 1 к., 2 гр. факультету

міжнародно-правових відносин

Національного університету «Одеська юридична академія»

Наук. керівник – доцент Н.В. Єфремова

РОЛЬ П. СКОРОПАДСЬКОГО В ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА У 1918 РОЦІ

Серед багатьох сторінок історії періоду 1917 - 1918 рр., що мали вплив на загальноукраїнське життя, виділяється історія відродження та організації

українського козацтва, що розпочалося навесні 1917 року разом з революційними подіями в Україні. Поступово процес поширювався на Звенигородщину, Київщину, Чернігівщину, Поділля, Лівобережжя та центральні райони, набувши загальноукраїнського характеру. Організація Вільного козацтва в Наддніпрянській Україні відбувалась у процесі розвалу імперської армії і за умов поширення лютневої революції з лютого по травень 1917 р. У першій половині квітня 1917 р. відбувся повітовий з'їзд представників цієї організації, де було схвалено наступні організаційні принципи створюваних формувань: 1. Вільне козацтво організується для оборони вольностей українського народу та охорони ладу. 2. Вільне козацтво є територіальною військовою організацією, до якої мають право вступати громадяни повіту не молодше 18 років. 3. Не можна приймати до організації людей, ворожих українській справі, а також покараних судом за карні вчинки. 4. Всіма справами організації завідують ради козацької старшини. 5. На командні посади старшина виборна [1, с. 378].

Серед козаків були люди різної національності і різних прошарків населення, але організація була слабкою і потребувала на підтримку та контроль з боку уряду. 13 листопада 1917 року Генеральний Секретаріат Статут «Вільного Козацтва на Україні», який досить чітко регламентував їхню діяльність. У кожному селі чи місті, незалежно від чисельності, могла існувати лише одна громада Вільного козацтва з осіб будь-якої національності й статі, її завданнями були охорона громадського порядку та спокою населення, захист громадян та їхньої власності, запобігання грабункам, фізичний і духовний розвиток своїх членів, їх громадське виховання. Активно воно залучалось і до боротьби з більшовиками. Вже у березні 1918 року загальна кількість Вільного козацтва становила 76 тис. осіб [2, с. 21].

Отже, не є дивним, що значні надії в розбудові Української Держави П. Скоропадський покладав на козацтво, стосовно якого він казав: «Я вирішив, об'єднуючи їх у сотні, полки, коші, перевести їх у козацтво або швидше відновити старе козацтво, яке споконвіку у нас було. Оскільки всі ці козаки-

хлібороби – власники, то природно, що ідеї більшовизму не прилипали б до них.» [3, с. 231]. Гетьман особисто приділяв велику увагу проведенню козацької реформи і намагався надати їй законодавчого оформлення. Однак ідея відродження козаччини зустріла суттєвий опір Ради Міністрів, яка двічі відправляла законопроект на доопрацювання.

Козацтво розглядалось як потенційна військова сила. Гетьман відводив йому значне місце в державній політиці, розглядаючи Гетьманат як наслідування державних традицій другої половини XVII – першої половини XVIII століть. У зверненні до військового міністра від 30 травня 1918 р. він зазначав: «... тепер, коли я став Гетьманом всієї України, я вирішив прийняти всі заходи до того, аби козаччина, в яку ввійде цвіт української людності, стала провідником національної ідеї...» [4, Арк. 84-85].

З метою впровадження планів гетьмана, 2 червня 1918 року був оприлюднений «Відручний лист Гетьмана України про ліквідацію приватних і вільнокозацьких організацій і створення Козацької Ради», в якому він наказує «прийняти всі заходи до того, аби козаччина, в яку ввійде цвіт української людності, стала дійсно провідником національної ідеї і великим кадром будучої Української Козацької Армії» [5, с. 102-11].

Для реалізації цієї ідеї було необхідно провести реорганізацію Вільного козацтва. Згідно плану Гетьмана, козацтво включалось до складу загальнодержавного війська. Основу оновленого козацтва повинні були складати заможні селянство та селяни середняки, як прихильник і гетьманської політики захисту приватної власності на землю та боротьби з більшовизмом [6, с.104].

В липні 1918 р. було видано також «Статут українських козаків», проект якого підготував генеральний писар гетьмана військовий старшина І. Полтавець-Остряниця [7]. Цей документ складався з трьох частин. В першій були сформульовані національно-державні принципи козацького руху в Україні, другу складав «Статут Організації Козацьких Громад» і третя мала назву «Як заснувати козацьку просвіту». Відтепер всім «вільним козакам»

належало «іменуватись просто козаками» [8, с. 185]. На майбутнє гетьман передбачав видати додаткову грамоту для більш чіткого визначення правового статусу козацтва в державі, за для того, щоб «раз на все определить закон про козацький стан, їхні права і привілегії, спираючись на наші стародавні традиції в універсалах і грамотах Гетьманами України зазначених» [8, с. 228-229].

Сфера військово-козацького руху тісно перепліталася з дипломатичною, оскільки гетьман мав чіткі плани щодо формування федерації з козацькими Доном та Кубанню [9, с. 504]. 10 серпня 1918 р. до Ради Міністрів був поданий на голосування Закон «Про відновлення українського козацтва». Він, зокрема, передбачав підпорядкування всього козацтва гетьману, створення Генеральної та місцевої козачих рад, прописуючи їх повноваження, визначав вступ до козачих лав добровільним методом, особливості структури (сотня – козака повітова громада – полк – кіш) та діяльність місцевих осередків. Варто зазначити, що уряд спершу відправляв закон про козацтво на доопрацювання, явно не бажаючи його затвердження, а вже після прийняття (та й то з перевагою в один голос – 6 проти 5) виділив на його реалізацію лише 100 тис. карбованців – суму досить незначну [10, с. 142].

16 жовтня 1918 року гетьман затвердив ухвалений Радою міністрів Української Держави Універсал «Про відновлення українського козацтва» та видав відповідний Універсал. Українське козацтво очолював особисто гетьман. Вступ до козацьких громад був добровільним. Пріоритетне право отримання козацького звання мали нащадки українських козаків, лише православної віри. При гетьмані утворювалася Велика козача рада, у восьми регіонах – місцеві козачі ради. «Вас, козаки, – нащадки славних лицарів запорожців, Ми закликаємо з честю носити даровані нами козацькі жупани і добре дбати про те, аби соромом і ганьбою не вкрити їх і клейнодів козачих і тих великих славних сторінок нашої історії, якими ми досі пишались, - ішлося в гетьманському універсалі. – Хай тіні великих предків наших дадуть всім нам міць і силу правдиво й чесно виконати те завдання, яке тепер стоїть перед Нами і Державою Українською» [11, с.3].

Відродження козацтва мало насамперед вилитися у формування козацьких військових частин. Проте, незважаючи на енергійні зусилля П. Скоропадського, цей процес йшов повільно. Спроба законодавчим шляхом створити замкнену привілейовану національно-соціальну верству і надати їй форму військової організації, відданої особисто гетьманові, не вдалася.

Однак, в подальшому формуванню козацьких частин завадила зміна воєнно-політичної ситуації в Українській Державі. Як зазначає Н.В. Єфремова: «Вже у середині листопада 1918 року гетьман почав підготовку до видання грамоти Про федерацію з небільшовицькою Росією, згодом почалось повстання Директорії, а 14 грудня того ж року він зрікся влади» [12, с.99].

Отже, підбиваючи підсумки, слід зазначити, що на відміну від цілей уряду УНР, в Українській Державі козацтву надавалась роль не тільки помічника «державної варти». Взагалі у справі поновлення козацтва гетьман бажав досягти дві головні мети: по-перше, створити заможну верству середніх землевласників, яка б мала сильні історичні та культурні традиції; по-друге, мати з часом надійне військо, яке б не піддавалося більшовицькій агітації, а, по-третє, гетьман сподівався привернути на свій бік інші козацькі землі: Кубань і Донеччину.

Література:

1. Крип'якевич І., Гнаткевич Б., Стефанів З. Історія українського війська. Львів, 1992. 712 с.
2. Бантиш-Каменський О. До історії козацького руху на Україні в 1917 - 1918 рр. Біла Церква, 1923. 29 с.
3. Історія вчень про державу і право. Частина 3. Політико-правова думка XIX-XX століть [Текст] : хрестоматія / [уклад. В. В. Сухонос] ; Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. 247 с.
4. ЦДАВО України. Ф.1074. Оп.2. Спр.2. Арк.84–85.
5. Лободаєв В. М. Відродження козацтва в Українській Державі П. Скоропадського (квітень – грудень 1918 р.) // Гілея. 2011. № 54. С. 102-111.
6. Лободаєв В.Н. Актуалізація ідеї відродження козацтва в Українській Державі П.Скоропадського // Вісник Київського ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія «Історія». Вип.44. К., 1999. С. 11-18.
7. Статут Українських Козаків. К., 1918. 16 с.
8. Останній гетьман. Ювілейний збірник пам'яті Павла Скоропадського. 1873 – 1945. К., 1993. 398 с.

9. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: У 2 т. Т.2: Від середини XVII століття до 1923 р. К., 1995. С.504.
10. Пиріг Р.Я. Українська гетьманська держава 1918 року: Історичні нариси. К., 2011. 336 с.
11. Універсал Про відновлення козацтва, виданий Гетьманом України П. Скоропадським. «У 60-річчя відновлення Гетьманства». Торонто, 1978 р. ЦДАЗУ, бібл. ф. № 4, інв. № 569-В
12. Єфремова Н.В., Долматов І.В., І.С. Мокін, Горяга О.В.: Історія держави і права України. Навчально-методичний посібник для студентів юр. коледжу. Ч. 2. Одеса: «Фенікс», 2016. 406 с.

Кузнецов Олександр Максимович

здобувач вищої освіти I курсу

*Центру підготовки магістрів публічної служби і професійних суддів
Національного університету «Одеська юридична академія»*

*Наук. керівник – д.п.н., професор
кафедри історії держави та права
К.М. Вітман*

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО У ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПЛАНАХ ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Павло Скоропадський, як гетьман Української Держави зумів розгорнути активний державотворчий процес у складній ситуації, яка вимагала конкретних дій у творенні державних інституцій. Як нащадок давнього козацького роду гетьман приділяв значну увагу відродженню та організації українського козацтва, як надійної соціальної основи Української Держави.

Розбудувати мирну, сильну і незалежну державність на принципах християнських і козацьких традицій, з захистом досягнень співжиття людей – таку мету бачив перед собою гетьман Павло Скоропадський схиляючи голову під Архипастриське Благословення і Помазання на гетьманування під молитовні дзвони святої Софії 29-го квітня 1918 р. [4, с. 27].

Питання формування збройних сил Української Держави гетьман вважав одним із найбільш важливих першочергових завдань. Для реалізації цього питання йому вдалося залучити не тільки кваліфікованих військових, але й зорганізувати законодавче забезпечення діяльності збройних сил [1, с. 90-97].